

Kojátka & Šardičky

Pohled na Šardičky od severu

Zlomky z historie

Prolog

Z počátečního zájmu dopátrat se původu předků a sestavit rodokmen rodu se posléze vyjevil i obraz části historie obou obcí v období asi od roku 1660 až do druhé poloviny 19 století.

O historii Kojátek a Šardiček, které jsou dnes součástí jedné obce, bylo sepsáno poměrně málo úplnějších zpráv, v některých velmi stručných jsou i značné mezery a nepřesnosti. Nebyly to nikterak významné lokality v převážně zemědělské oblasti severozápadně od Bučovic. Dodnes to je malá obec s asi 360 obyvateli obklopená lány polí. Historie, o které bych se rád zmínil, se týká období po 30 leté válce kdy byla celá oblast značně zpuštěna a řada usedlostí byla opuštěna a obce vylištěny. Následky třicetileté války byly zničující pro celou Moravu. Počet obyvatelstva pokles až o 1/2, následkem válečných tažení byly některé osady na bučovicku vypáleny (Bučovice 1645 po nájezdu Švédů), v roce 1648 táhlo krajinou vojsko krále Matyáše. Uspořádání politických poměrů na Moravě po uzavření Vestfálského míru bylo chaotické, ze severu se do střední Evropy tlačila švédská vojska Gustava Karla X. a následně v roce 1663 se od jihu valila vlna osmanských Turků. Hordy Turků plnily Moravu, dostaly se k Brnu i k Olomouci a pronikly až do Slezska. Za nimi zůstávala jen spoušť, vypálená města a vesnice, mnoho lidí bylo zavražděno do otroctví. V okolí Bučovic se nachází řada obcí, které byly více či méně postiženy stejným osudem. Turecká vojska (uvádí se až 200 tisícová armáda) pod vedením vezíra Ahmeda Kúprülü se pohybovala v regionu Uher, Moravy i Slezska asi 20 let až pod vedením Jana III. Sobieského polská spojenecká armáda Turky u Vídně v roce 1683 porazila. Přítomnost polské armády na vyškovsku je historicky doloženou skutečností. Dá se proto předpokládat, že řada příslušníků polské armády se po vítězném tažení na Moravě usadila, k dispozici byl dostatek opuštěných usedlostí. Snad tomu i nahrála skutečnost, že řadu panství na Moravě vlastnili příslušníci polských či slezských rodů. Bylo tomu i v případě obce Kojátek, které v té době vlastnili Antonín František a Vilém Hynek Sedlničtí z Choltic.

Kojátky a Šardičky

Při pátrání po genealogii rodu se vyjevila jako dominantní obec Kojátky a v matrikách, katastrálních i gruntovních záznamech se zobrazily i konkrétní jména tehdejších vlastníků panství a rodin na hospodářských gruntech i s jejich osudy. Při pátrání po souvislostech a dalších pramenech se ukázalo, že tato dodnes malá obec nebyla cílem soustředěné pozornosti historiků (pokud je známo). Takže aspoň několik zlomků, které se podařilo (sic) zrekonstruovat z hodnověrných dokumentů.

Majitelé panství zapsaní v Zemských deskách jsou citováni [1] pro rok 1641 kdy Vilém hrabě z Kounic statek prodal Kojátky za 6500 zl. moravských Anně Zeydlitzové ze Schönfeldu (nachází se ve Slezsku). Jaké poměry panovaly na panství Kojátek a Šardiček se můžeme jen dohadovat.

V Kojátkách byl po dlouhou dobu fungující pivovar a v historických [pramenech](#) jsou záznamy o jednotlivých vlastnících v období asi po roce 1556. Můžeme se oprávněně domnívat, že jsou to titíž, kteří vlastnili i panství Kojátky. Produkce piva v obci byla kromě hospodářských efektů (pěstování surovin, vlastní produkce a rozvoz do okolních obcí) přínosem i pro zdraví. Pivo se konzumovalo dosti hojně a jako tepelně zpracovaná tekutina omezovala možnost šíření chorob z obecně kontaminovaných zdrojů pitné vody, zejména v usedlostech v těsném soužití s hospodářskými zvířaty. Podobných panských

pivovarů bylo v okolí několik, například Bohdalice, Milonice, Chvalkovice, Slavkov, Ždánice.

Historie vlastníků panství

V tabulce jsou v chronologické posloupnosti uvedeni vlastníci pivovaru v Kojátkách, jejich přesné časové určení je někdy nejisté.

Záznamy o panství asi po roce 1566

Mikuláš Kokorský z Kokor

Melichar Tetour z Tetova

Petr Doupovec z Doupova

Burian Krčma z Koněpas

Zikmund z Koněpas

Jan Šebor z Koněpas

Kryštof Martinovský z Rozseče

Bernart Janauer ze Strachnova

Jan Bohuslav Janauer ze Strachnova

Jiří Janauer ze Strachnova

Vilém hrabě Kounic [*1614 + 1655]

asi od 1628 do 1641

Anna Zeydlíc ze Schönfeldu

od 1641

Kryštof Pavel hrabě Liechtenstein – Kastelkorn

Jan a Václav Zárubovi z Hustířan

Johanka Bohumila Sedlnická z Choltic

Hynek Vilém Sedlnický z Choltic

Jan Štěpán Sedlnický z Choltic

1665-1673

Antonín František a Vilém Hynek Sedlničtí z Choltic

asi 1673-1693

Bernart Antonín Bravanský rytíř z Chobřan

1693- asi do 1710

Johanna Říkovská roz Bravanska (dcera)

asi od 1710 do 1713

Jan Rudolf Říkovský z Dobřčic, manželka Johana roz. Bravanská

1713-1748

Johanna Říkovská roz. Bravanská (vdova)

1748- 1750

zemský soud (vyhlášen bankrot pro zadluženost)

1750- 1754

Karel Josef baron Polzer

1755-1779

Antonín František baron Locella

1779 - 1795

Karel baron Locella

asi 1795-1803

Terezie kněžna z Ahrenbergu

1803-1832

Jan Michal rytíř Manner

1832

Michal Josef rytíř Manner

do 1907

Podrobnější údaje jsou obsaženy v listinách vztahujících se k katastrálnímu soupisu a z nich odvozovaného výběru daní.

Historický katastr

Prvním je Lánský rejstřík z roku 1668, kdy byl pro obě panství tehdejšími majiteli pořízen soupis pozemků a jmenovitý seznam nájemců a hospodářů na gruntech [2, 3]. Soupis pro obci Kojátky (dobově označované Kogatka) identifikuje 14 nájemců. Nájemci s nejrozsáhlejší výměrou jsou zde jmenovitě Mateus Faltánek, Mateus Kratochvíl, oba po 36 měřicích a Mateus Makera 27 měřic, Mateus Brablez 13 měřic (1 měrice ekvivalent asi 0,19 ha). Soupis, datovaný 20.1.1668 podepsal a zpečetil majitel panství Jan Stefan Sedlnický z Kogatek. Obdobný soupis k témuž datu pro obec Šardičky, který obsahuje seznam jen 9 nájemců, zpečetil Thomas Stolz se shodným datem jak u předchozího. Zajímavé je, že podle rukopisu sepsal oba zmíněné soupisy tentýž úředník. Následně byla provedena podrobnější komisionální revize roku 1673 v Kojátkách a 1675 v Šardičkách, opět, podle rukopisu, sepsaná týměž úředníkem.

Příslušníci rodu Sedlnických, jak vyplývá z tabulky, vlastnili panství asi od roku 1650. Rozvětvený rod Sedlnických pocházel ze severu Moravy (viz jejich rodinná hrobka s erby ve Velkých Albrechticích). Řada jeho příslušníků se zapsala do historie, jako například Petr Sedlnický ve vojsku Albrecht Valdštejna, jiný Karel Sedlnický po stavovském povstání 1622 emigroval (zemřel 1651 v polském Štětíně). Jiní z rodu Sedlnických naopak své majetky rozhojnili a dosáhli i významných funkcí, [encyklopedie-sedlnicky]. Jan Stephan (Štefan) Sedlnický z Choltic a na Kogatkách zřejmě patřil k té šťastnější větvi rodu. Kojátky se dostaly do jeho vlastnictví asi od roku 1660-5. Zřejmě nebyl žádný lidumil a od svých poddaných se snažil vytěžit co se dalo. Když to přesáhlo míru únosnosti, poddaní se obrátili se stížností na markrabské úřady v Brněnském kraji. Jan Štefan byl zřejmě požádán o své vyjádření k předmětné stížnosti. Jeho vlastnoruční přípis a vyjádření k odporu poddaných, datovaný 16.4.1671, se zachoval jako příloha Lánského rejstříku [2]. Kromě toho, že veškerá obvinění odmítal, jak by také mohl, uváděl že do jeho vlastnictví patří 17 usedlostí. Revize Lánského rejstříku krajskou komisí z 19.9.1673 pak již uvádí 18 usedlostí. V obci Šardičky se v Lánském rejstříku, pečeteném Thomasem Stolzem, uvádí jen 9 usedlostí [3].

Genealogie vlastníků panství

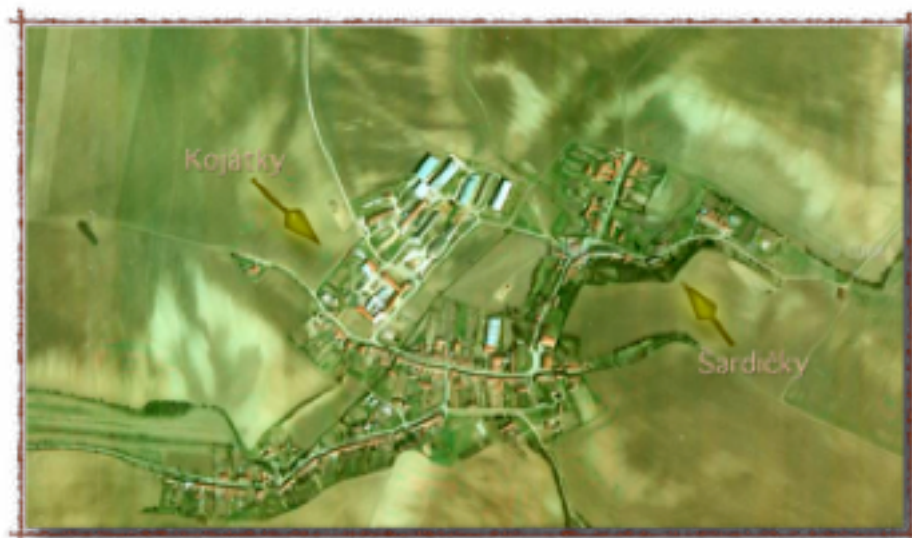
Roku 1693 koupil panství Kojátky Bernart Antonín Bravanský rytíř z Chobřan († asi 1710). Jeho manželka Joana Brabanská z Chobřan v Kojátkách dožila a ve věku 77 let zde zemřela 19.4.1741. Asi roku 1710 Bernard Antonín Bravanský převedl majetek na dceru Johanu, provdanou za Jana Rudolfa Říkovský z Dobřic, který roku 1714 přikoupil sousední Šardičky a zřejmě nově potvrdil či obnovil nájemní smlouvy s hospodáři na gruntech. V držení panství, po smrti Jana Rudolfa Říkovského v Kojátkách 22.6.1748 (uvádí se věk 90 roků) se v držení panství vystřídala opět jeho manželka-vdova Johana rozená Bravantská. Ta ještě stačila stvrdit rektifikační revizi 15.9.1749 a následně zemřela v Kojátkách 24.5.1753 ve věku 53 let. Panství pro zadluženost zbankrotovalo a nově bylo asi roku 1754 prodáno Karlu Josefu baronu Polzerovi. To zřejmě vyvolalo nutnost nově ověřit katastrální údaje, revidované roku 1749 a nově vyměřit daně. Nový majitel Karel Josef Polzer asi poněkud rázněji přistoupil k hospodářské reorganizaci panství, včetně zásahů do dřívějších nájemních poměrů poddanských pozemků. Setkalo se to s nevolí poddaných zejména v části Šardičky, kde se schylovalo k rebélii. Součástí komisionální rektifikace z 17.4.1755 [4] bylo i ověření stížnosti poddaných. Je zde přiložena i místopřísežná výpověď dvou zástupců z obce Šardičky o jejich nájemních smlouvách potvrzených dřívějšími majiteli panství (B.A.Bravanský a následně R.Říkovský). Výsledek šetření, který byl postoupen k rozhodnutí soudu v Uherském Hradišti, není znám. Nicméně z následných gruntovních zápisů, z období po roce 1782, jsou rodiny stěžovatelů z roku 1755 i nadále uváděny v držení nájemních smluv, takže se dá usuzovat, že k významnějším postihům za rebelantství asi nedošlo. Ostatně je známo z jiných částí tehdejšího Markrabství Moravského, a to i na vyškovsku, několik ohnisek rebelií kolem roku 1760.

Nájemci a grunty

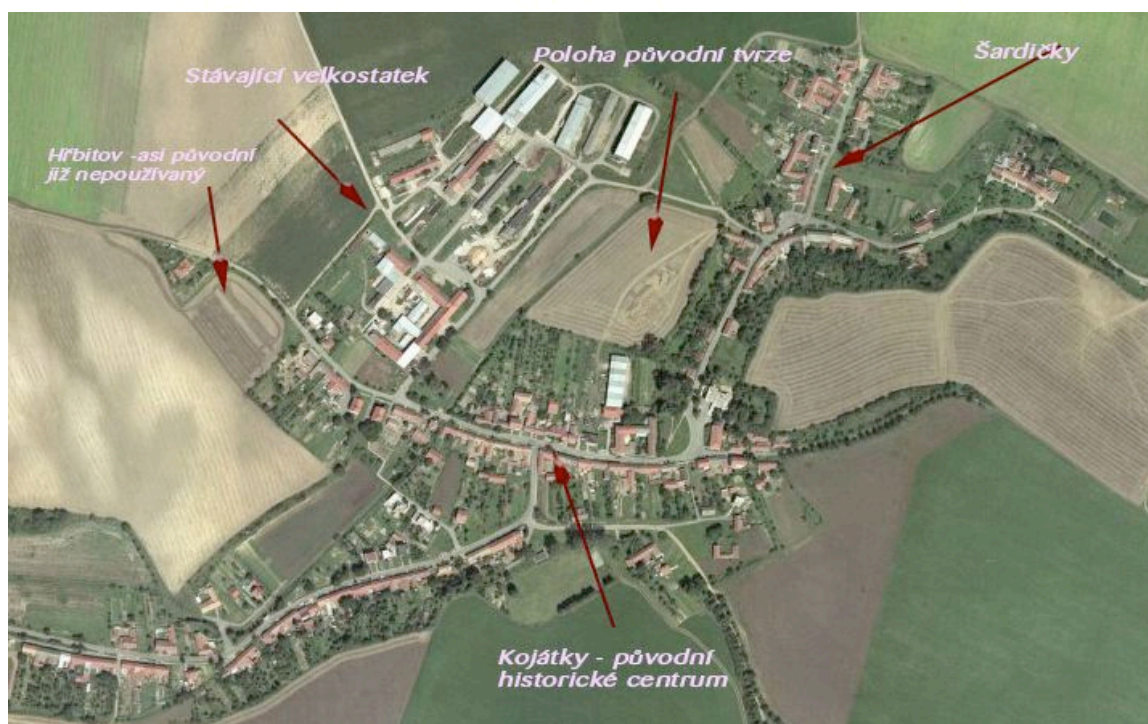
Posloupnost nájmu jednotlivými rodinami, daná převážně převodem z otce na syna, se u již dříve jmenovaných, dá sledovat po dalších několik generací. Jména Faltánek, Brablez, Bělka i Zeman nacházíme v katastrálních záznamech a výměře daní ještě nejméně dalších 200 let. Je doložena smlouva o provádění prací a peněžní odměně mezi nájemci na gruntech v Šardičkách a majitelem panství Rytířem Michalem Mannerem z 30.6.1836. Za prováděné práce v daném roce byla smluvně dohodnuta základní cena 880 zlatých a další příplatky za práce navíc respektive pokuty - srážky za práce nevykonané. Správa

celého panství byla převedena pod velkostatek Bohdalice (asi 1780). V Kojátkách zůstal jen pověřený hospodářský správce s příslušnou kanceláří [5].

Další historie obou obcí od druhé poloviny 19. století je již podrobněji popsána jinde.

Přehledné mapy Kojátek a Šardiček - současnost

Reference: [1] PhDr. Vladimíra Zichová, Slavkovský zpravodaj 3/2006. [2] Lánský rejstřík MZA D1/L 149. [3] Lánský rejstřík MZA D1/L 215. [4] Rektifikační akt 1749 MZA D2 R149, R215. [5] Gruntovní knihy 1782, MZAC17 sv.12594. [6] Josefínský katastr 1787 MZA D6 J 1005.